

SECTIO IV.

Qualis sit irregularitas homicidii voluntarii.

1. *Qualis sit irregularitas hæc quoad effectus.* — *An hujusmodi irregularis amittat beneficia jam obtenta ipso jure.* — Duo quæri possunt: qualis sit hæc irregularitas quoad effectus, et quoad dispensationem. Circa primum dicendum est, hanc irregularitatem habere omnes effectus supra generatim positos de irregularitate, nullum tamen habere specialem ac proprium. Prior pars certissima est, quia hæc irregularitas est omnino integra intra latitudinem hujus impedimenti, imo inter omnes irregularitates pœnales hæc videtur maxime exaggerari in jure, et absque ulla limitatione imponi; maxime cum præter rationem delicti includat totam causam irregularitatis. Altera vero pars probatur, quia in jure nullus invenitur effectus huic irregularitati specialiter debitus. De duobus enim esse potest aliquale dubium, scilicet de beneficiis jam obtentis, an ipso jure amittantur per hanc irregularitatem absque aliqua sententia, et de incapacitate ad recipienda denuo beneficia. De primo puncto fuerunt opiniones contrariæ inter Jurisperitos; nam licet fere omnium concors sententia fuerit, non per omnem irregularitatem homicidii amitti beneficia, quos latissime refert Salzedo, in Pract., c. 94, tamen de homicidio voluntario, quod animo deliberato et præmeditato fit, aliqui censuerunt oppositum, et inter eos refertur Abbas, in c. At si clerici, de Judiciis, num. 39. Sed neque ibi agit de quovis homicida voluntario, sed de qualificato, quod in aliam graviores speciem transit, ut parricidium, etc. Neque etiam agit de hac pœna, nec de alia, quæ jure incurratur, sed de degradatione, quæ propter tale delictum potest a iudice imponi. Et eodem fere modo loquitur Felinus, in cap. Inquisitionis, de Accusationibus, num. 3 et 4; clarius vero asserit, propter homicidium qualificatum amitti beneficia ipso facto, argum. cap. 4 de Homicid., in 6. Sed ibi non est sermo in genere de quolibet homicidio qualificato, sed de illo, quod per assassinos fit; hæc autem pœna expressa in illo speciali casu non est extendenda extra illum. Cujus argumentum evidens est, quia in casu illius textus incurratur illa pœna per solum mandatam, etiam homicidio non secuto, quod certum est non extendi ad alios casus.

2. *Resolutio.* — *Maioli opinio.* — *Rejicitur.* — Nullum ergo est jus, quod hanc privationem ipso facto adjungat irregularitati homicidii voluntarii, etiam alias qualificati; et ideo non est, cur talem effectum huic irregularitati potius, quam aliis tribuamus, argumento etiam sumpto ab speciali ex dicto cap. 4. Et ita sentiunt omnes pene Jurisperiti, ut ex Joanne Igneo refert Salzedo supra, et videri etiam possunt Felin., in cap. De quarta, de Præsumpt., num. 33; et Covarruv., dict. Clement., 2 part., § 3, num. 6; Navarr., in cap. Si quando, de Rescript., except. 9, et cap. 27, num. 249; Rebuffus, in Pract., tit. de Modo admittendi beneficia, num. 65, et quæ supra in genere diximus de hoc effectu. Quamvis autem hæc jure communi et antiquo certa sint; nihilominus Maiolus, dict. cap. 48, num. 4, existimat jure novo Concilii Trident., sess. 45, cap. 7 de Reform., dictam opinionem non habere locum, neque in foro externo, neque interno. Verba autem Concilii sunt: *Qui sua voluntate homicidium perpetraverit, omni Ordine, ac beneficio et officio Ecclesiastico perpetuo careat.* Ubi nullum est verbum, quod significet hanc pœnam ipso facto incurrere, nisi fortasse sumatur argumentum ex verborum similitudine, nam eodem modo privat Ordine et beneficiis; sed privat Ordine ipso facto; ergo et beneficiis. Inefficax vero est argumentum, tum quia verba accommodantur rebus; carentia autem Ordinis, quæ est irregularitas, non aliter quam ipso jure incurritur. Privatio autem beneficii utroque modo imponi potest, raro vero ipso facto imponitur, et quia rigorem continet, nunquam ita intelligitur, nisi exprimat. Tum etiam quia Concilium loquutum est sicut antiqua jura; ergo in sensu illorum loquutum est; nam si aliquid peculiare addere voluisset, expressisset. Igitur prædicta communis doctrina tam in foro interiori quam exteriori, etiam nunc servanda est. Unde multi ex auctoribus citatis, post Concilium Trid. loquuti sunt.

3. *An irregularitas hæc inhabilitet ipso jure ad beneficia in futurum.* — *Nomine beneficii non veniunt pensiones.* — *Congregatio Cardinalium.* — Atque ex his constat, quid de beneficiis in futurum obtinendis dicendum sit. Nihil enim hic speciale habemus, præter generalem doctrinam de irregularitate supra datam. Quanquam enim Maiolus, supra, de Concil. Trident. aliter sentiat, re tamen vera nihil in hoc speciale disponit. Nam præter

verba citata, hæc solum habet, quæ ad hunc effectum pertineant: *Nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat.* In quibus etiam verbis nullum est, quod significet collationem talem ipso facto irritam esse; nam verbum, *non liceat*, solum prohibet illam; sola autem prohibitio non statim reddit collationem nullam, nisi aliquid amplius addatur. Adnotare vero oportet, in congregatione Cardinalium circa hoc cap. declaratum esse, quatenus loquitur de incapacitate beneficiorum, in qua sunt homicidæ, non extendi ad pensiones, quod a fortiori habebit locum in quacumque irregularitate, nisi ubi aliud fuerit in jure expressum. Et fundamentum est, quia pensio in rigore non est beneficium; de tali enim pensione videtur declaratio hæc intelligenda, juxta ea, quæ de pensionibus diximus circa effectus excommunicationis. In eo vero, quod congregatio utitur nomine *incapacitatis*, videtur favere opinioni Maioli. Sed non existimo in eo rigore sumptam esse vocem illam, sed eo modo, quo simpliciter dicimus fieri non posse, quod jure non licet, vel certe loquitur de incapacitate in ordine ad futura beneficia, quæ existit non quidem ex vi illius verbi Concilii per se spectati, sed ex generali et antiquo jure irregularitatis.

De dispensatione hujus irregularitatis.

4. *Conclusio prima.* — *Secunda.* — *Duo corollaria.* — *Notandum.* — Circa ultimum punctum propositum, quidam existimant, hanc irregularitatem esse prorsus indispensablem, utpote jure divino introductam, Exod. 21, 1 Paralip. 22 et 28. Sed hoc fundamentum est falsum, ut supra ostensum est. Certum ergo est, Summum Pontificem posse in illa dispensare, quod constat ex usu, et quia est impedimentum juris humani. Deinde est certum, solum Summum Pontificem posse hanc dispensationem concedere. Quod præter jura antiqua, manifestum est ex Concilio Trident., sess. 24, c. 6 de Reform. Ex quo textu duo colliguntur: unum est, irregularitatem hanc incurrere per homicidium quantumvis occultum; aliud est, quamvis alii casus occulti Episcopis ibi delegentur, hanc vero irregularitatem reservari, ut a solo Summo Pontifice etiam in casibus occultis dari possit. Est autem illa exceptio, ut in superioribus adnotavi, de homicidio cum proprietate intelligenda, ita ut mutilationem non comprehendat,

etiamsi omnia, quæ hactenus diximus de hac irregularitate, utrique communia sint, quia (præter supra dicta) favorem principis amplissime interpretamur; illa ergo exceptio ad omnem proprietatem et rigorem verborum limitanda est, ut favor ille, et potestas data Episcopis, quantum juste fieri potest, extendatur, sicut etiam congregatio Cardinalium interpretata est. Possunt ergo Episcopi dispensare cum mutilatore voluntario in casu occulto; extra illum vero solus Papa potest. Quis vero sit casus occultus, et alia, quæ ad illam facultatem pertinent, superius declarata sunt.

5. *Tertia conclusio.* — Ultimo addendum est etiam in ordine ad Summum Pontificem hanc irregularitatem esse quodammodo indispensablem, eo modo, quo impossibile dicitur id, quod difficillime fit. Et fortasse ad hoc insinuandum Concil. Trident., dict. c. 7, sess. 44, absolute dixit: *Ordine perpetuo careat.* Itaque raro, et cum magna difficultate, et non nisi propter gravissimas causas talis dispensatio concedi debet. Et hoc etiam probat usus, et ad hoc juvat, quod hoc sit consentaneum divinæ sapientiæ et voluntati, quæ aliquando revelavit non esse sibi placitum, quod hujusmodi homicidæ ad suum altare accedant, tum propter gravitatem delicti, tum quia est opus valde alienum a divina lenitate, et misericordia erga homines, quam maxime debet repræsentare, et præ se ferre sacerdos, cujus munus est inter Deum et homines intercedere.

DISPUTATIO XLV.

DE IRREGULARITATE CONTRACTA EX HOMICIDIO CASUALI.

Sub casuali homicidio comprehendimus omne illud, quod privata auctoritate fit ab aliquo præter intentionem ejus, et absque necessitate defensionis, et mutilationem comprehendimus cum eadem proportionem. Duobus autem modis contingit hoc homicidium casuale: primo, ut indirecte, tamen voluntarium sit; secundo, quando non solum præter intentionem est, sed etiam præter voluntatem indirectam, utpote quia omnis diligentia debita adhibita est, ne ex propria actione homicidium, vel personale nocumentum proximi sequi possit; de utraque igitur sigillatim dicendum est.

SECTIO I.

Utrum per homicidium indirecte voluntarium irregularitas contrahatur.

1. *Conclusio.* — Responsio affirmans certa est, in qua conveniunt omnes Theologi cum D. Thom., 2. 2, quæst. 6, et omnes Summistæ, verb. *Homicidium*, et verb. *Irregularitas*, et omnes Canonistæ, ut a fortiori patebit ex dicendis; et sumitur ex c. Significasti, 4, et c. Directus, de Homic., et ex c. Clerico, cum aliis, dist. 50. Et ratio est, quia in eo casu qui sic hominem occidit, est verus homicida, esto non sit perfecto modo, ut sic dicam. Nam peccatum commissum per voluntatem indirectam, ejusdem speciei est cum directe voluntario, etiamsi in ea specie imperfectum sit; canones autem ad hanc pœnam non requirunt culpam homicidii directam voluntate commissam, sed omnem homicidii culpam puniunt, quia omnino abhorrent hoc opus in Dei ministris. Statim vero se offerebat quæstio, qualis culpa ad hoc sufficiat; hæc vero explicabitur melius circa aliud genus homicidii casualis.

2. *Notanda circa hanc irregularitatem.* — *Materia.* — *Qualitas.* — *Dispensatio.* — Circa hanc igitur irregularitatem illa tria observanda sunt, quæ circa præcedentem fuse declaravimus, et cum proportione sunt applicanda; nam materia (ut ita dicam) seu fundamentum hujus irregularitatis idem est, scilicet, homicidium vel mutilatio, ita ut effectus in re ipsa sequatur. Qualitas item irregularitatis quoad effectus inducendos eadem est, ut per se, et ex dictis satis constat. Quoad indispensabilitatem vero mitior est hæc irregularitas; nam delictum minus est, propter minus voluntarium; ideoque per se minori etiam est pœna dignum, ut dicitur etiam in cap. Eos vero, 50 dist., ac proinde facilius cum illo quoad hanc irregularitatem dispensatur. Imo in Concilio Trident., sess. 44, c. 7 de Refor., hæc dispensatio, quodammodo deberi dicitur, ac propterea ibidem Ordinario committenda dicitur; non enim ipsum Concilium illam committit, sed, committatur, inquit. Non quod legem in hoc Pontifici imponat, sed quod explicare voluerit conditionem, et quasi naturam talis irregularitatis. Et eodem sensu ait, ex causa posse committi Metropolitano, vel viciniori Episcopo. Additque conditiones, cum quibus talis delegatio faciendâ est, vel intelligenda jure ordinario,

et dum Pontifex aliud non explicaverit, nimirum, ut dispensatio fiat, causa cognita, et probatis precibus ac narratis, et additur, neque aliter dispensare possit. In quo significatur, dispensationem aliter concessam nullam esse. Denique advertendum est, concessionem illam juxta illud decretum solum esse necessariam, quando casuale homicidium est publicum, vel deductum ad forum contentiosum; nam si homicidium sit casuale et occultum, Episcopi habent facultatem dispensandi in ejus irregularitate ab eodem Concilio Trident., sess. 29, c. 6 de Reform.; cum enim tantum excipiat homicidium voluntarium, omne aliud concedit; casuale autem non est voluntarium simpliciter, ut supra ex eodem Concilio declaravimus, et notavit Navarrus, c. 27, num. 240, et est communis sententia. Hinc vero inferendum non est, alios, qui participant Episcopalem jurisdictionem, habere hanc potestatem, ut sunt, v. gr., Provinciales vel Generales religionum; jam enim supra ostendi, etiam ex declaratione Cardinalium, nomen *Episcopi* in illo decreto proprie sumi, et non debere extendi ad inferiores Prælatos, etiamsi dicantur Episcopalem jurisdictionem participare, quia hoc intelligitur in ordinaria jurisdictione, non vero in omni speciali, et extraordinaria facultate Episcopis concessa circa ea, quæ alias jure communi erant reservata Summo Pontifici, qualis est hæc irregularitas; et ideo religiosi Prælati jure communi non possunt dispensare in hac irregularitate. Mendicantes autem ex privilegio Sixti IV possunt, quia inter homicidia solum excipit voluntarium, de quo alias.

SECTIO II.

Quibus modis homicidium casuale ad culpam et irregularitatem imputetur, et consequenter quæ personæ hanc irregularitatem incurrant.

1. *Multiplex hujus homicidii modus.* — *Primus.* — In præcedenti disputatione, sect. 5, diligenter exposui, quando homicidium sit voluntarium, quia multum refert ad qualitatem irregularitatis. Omne ergo homicidium, quod a voluntate directa ibi explicata non procedit, et ex quacumque alia voluntate oriatur, saltem indirecte, casuale culpabile dicitur, et ad præsentem irregularitatem sufficit. Hoc autem contingere potest variis modis, quos oportet distinguere, quia non in omnibus est æqualis certitudo. Potest autem in genere duplex modus distinguere: unus est

positive efficiendo aliquid, ex quo sequitur homicidium; alius per solam omissionem. Rursus circa priorem distinguuntur omnes personæ, seu modi concurrenti ad hujusmodi homicidium. Primo ergo, ac præcipue incurrit hanc irregularitatem ille, qui immediate exercet actionem, ex qua tandem sequitur homicidium. Ad quod multæ conditiones concurrere debent; quædam vero requiruntur, ut casuale sit, videlicet, quod nec mors sit per se intenta, neque actio, quæ exercetur, ex se, et natura sua sit sufficiens causa proxima mortis, vel saltem, ut hoc ignoretur ab operante; aliæ autem conditiones requiruntur, ut voluntarium sit, nimirum, quod moraliter potuerit talem actionem vitare; nam si non posset evitare causam, non imputaretur effectus. Deinde quod vel ignorantia talis periculi fuerit vincibilis, vel negligentia in illo vitando fuerit culpabilis. Quando vero talis fuerit, necne, in conscientia, viri prudentis arbitrio; in foro vero exteriori, judicio Episcopi, seu Prælati habentis ordinariam jurisdictionem, relinquendum est, quia non potest certior regula constitui. De modo autem ponderandi circumstantias ad ferendum hoc prudens judicium, copiose et optime loquitur Cajetan., 2. 2, quæst. 64, art. 8. Nunc vero non oportet hic distinguere, an interficiens daret operam rei licitæ, et illicitæ; quantumcumque enim opus sit ex se honestum, si incaute factum est, ad hanc irregularitatem sufficit, quia honestas operis non impedit, quominus homicidium voluntarium sit. Imo hoc ipso, quod ita sit, desinit esse honestum in ordine ad operantem, quia non prudenter, et consequenter neque honeste fit. Quomodo autem intelligenda sint jura, quæ hanc distinctionem aliquando insinuant, infra dicemus. Similiter necesse non est distinguere inter opus habens ex se adjunctum periculum occisionis, vel non habens; nam regula posita formaliter, et in universum vera est in omni opere cujuscumque conditionis sit; nam licet ex genere suo non videatur habere periculum, tamen hic et nunc illud habuit, cum supponatur, effectum mortis ex illo fuisse sequutum. Hoc ergo practicum periculum attendendum est, quia per se est obligatio vitandi illud; et respectu hujus obligationis consideranda erit ignorantia, vel negligentia, an fuerit vincibilis, necne: ad hoc autem discernendum utilis erit illa distinctio, quamvis sola non sufficiat; semper enim necesse est circumstantias in particulari considerare.

xxiii bis.

2. *Secundus modus hujus homicidii.* — *An qui detinet alium ne fugiat, et occiditur, fiat irregularis.* — Secundo potest hoc homicidium casuale committi dando causam, ex qua sequitur mors; duobus enim modis potest hæc causa applicari, primo formaliter, ut causa est, quod moraliter fit, quoties causalitas ejus proxima, seu naturaliter inevitabilis non ignoratur; et tunc homicidium est voluntarium, ut dictum est. Secundo potest causa mortis tantum materialiter applicari, ut quando potio mortifera propinatur absque cognitione ejus, vel virtutis illius, vel certe quia non putatur efficacia ejus inevitabilis, et fit cum proposito impediendi effectum. Et in his casibus, et similibus, homicidium est tantum voluntarium, supposita ignorantia, vel temeritate culpabili; et ita per illud contrahitur irregularitas ad hunc ordinem pertinet. Hic vero inquiri potest, an qui alium detinet, ne fugiat, cum periculo quod ab alio percutiatur, irregularis maneat, si detentus ab alio occidatur. Respondetur, ex omnium sententia illam detentionem esse sufficientem ad contrahendam irregularitatem; imo si mors ab alio inferenda, vel intenta fuit a detinente vel manifeste prævisa, talis irregularitas homicidii voluntarii censenda est; nam moraliter loquendo, non minus influit in mortem, qui cum dictis circumstantiis alium detinet, ut ab alio feriat, quam qui percutit. At vero si mors præcogitata non est, etiamsi fuerit intenta aliqua percussio levis, sed quæ non esset ad mortem, homicidium erit indirecte voluntarium, quia saltem in causa, et morali periculo volitum fuit; manet tamen intra latitudinem casualis, quia mors ipsa neque in se, neque in proxima causa fuit volita. Eoque magis erit casuale, quo percussio vel nulla, vel minima fuerit intenta; tunc autem necessarium erit, ut intercesserit culpa in non prævidendo talem eventum, alioqui non habebit locum irregularitas, de qua nunc agimus. Et per hæc judicandum est de multis casibus particularibus, ad quos descendere non possumus; gratia vero exempli unum, vel alterum in sequentibus attingemus; videlicet potest Sylvest., *Homicidium*, 2, et alii Summistæ.

3. *Tertius hujus homicidii modus.* — *Duobus modis potest contingere casus dict. c. ult.* — *Primus.* — *Secundus.* — Tertio potest hanc irregularitatem incurere mandans percussioem, ex qua sequitur homicidium, etiamsi cum limitatione mandaverit, et man-

datarius imperium excesserit. Hic enim est casus expressus in c. ult. de Homicidio, in 6; supponitur autem ibi tale mandatum fuisse iniquum, ibi: *Cum mandando in culpa fuerit*. At vero Covarruvias, dicta Clement., 2 part., § 1, num. 2, contendit, illud homicidium non esse casuale, sed voluntarium; statim vero subjungit, non directe, sed indirecte esse voluntarium, in quo videtur in modo loquendi differre. Statim vero subjungit, irregularitatem inde contractam non posse tolli ab eo, qui solum habet potestatem dispensandi in homicidio casuali, in quo jam in re a nobis differt. Verius ergo existimo, in casu illius textus homicidium esse casuale, sive tale homicidium reipsa, sive sola interpretatione legis fuerit indirecte voluntarium. Duobus enim modis potest contingere similis eventus: primo, ut mandator, licet mandando verberationem sit injustus, tamen in cavenda morte, ne ex tali verberatione sequatur, sit tam diligens, et sollicitus, ac si verberatio esset justa, et prudentissime mandata; ut, v. gr., si rem commisit ministro fideli, et humano modo prudenti, et cauto, et limitavit modum, et instrumentum, etc., in quibus nullum esset periculum. In quo casu reipsa, et coram Deo homicidium ut sic non est indirecte voluntarium, neque in conscientia culpa illa gravior est propter homicidium subsecutum. Nihilominus tamen censeo mandantem manere irregularem, homicidio subsecuto, ex vi illius cap. ult. quod hanc irregularitatem ponit, solum, *quia mandator in culpa fuit, et hoc evenire posse, debuit cogitare*; quæ duo concurrunt etiam post totam illam diligentiam adhibitam; adhuc enim cogitari debet, non obstante illa, posse mandatarium excedere, si non ex malitia, saltem ex alio casu. In odium igitur talis mandati voluit lex, ut nulla humana diligentia mandantis sit sufficiens ad evitandam irregularitatem, si effectus homicidii sequatur. Atque hac ratione dixi, tale homicidium interpretatione legis reputari tanquam voluntarium quoad hanc pœnam; tunc autem dubitari non potest, quin casuale sit, cum vere, et in re, nec indirecte voluntarium sit. Alio vero modo potest tale mandatum dari non solum injuste ratione objecti proximi, quod est verberatio, sed etiam incaute, et imprudenter ratione periculi mortis; et tunc homicidium voluntarium est, et ex illo contrahitur irregularitas, non solum ex vi illius cap. ultim., sed etiam ex generali ratione homicidii indirecte voluntarii. Potest autem tale

voluntarium colligi ex modo præcipiendi; nam si absolute præcipiatur percussio, non limitando modum, neque instrumentum, etiamsi addatur, ne usque ad mortem vel mutilationem procedatur, actio mandata semper est ex se periculosa, et ideo dum non vestitur aliis circumstantiis, intrinsece includit illum voluntarium indirectum. Hac ergo ratione potest hoc homicidium dici minus casuale quam præcedens, et alio modo magis voluntarium; tamen juridice loquendo existimo distingui a voluntario simpliciter, atque hac ratione comprehendere sub casuali, ita ut in irregularitate ipsius dispensare possit, qui habet potestatem dispensandi in irregularitate homicidii, excepto voluntario, ut recte docuit Navarr., dict. num. 240. Idemque censendum est, si potestas dispensandi data sit sub alia forma, scilicet, ad tollendam solam irregularitatem homicidii casualis; ita enim loquitur Covarr.; sed revera idem est, quia illud *casuale*, non excludit omne voluntarium indirectum, sed tantum directum, ut supra explicatum est, alias nimis coarctaretur illa potestas, quia rara est irregularitas, quæ ex homicidio pure casuali contrahatur, ut infra dicetur.

4. *Corollarium primum.* — *Corollarium secundum.* — Ex quibus intelligitur primo, quando hæc irregularitas contrahatur ex mandato injusto verberandi, non vero ex justo; ex illo enim semper sequitur subsecuta morte, sive alia negligentia interveniat, sive non. Quando autem mandatum est justum in ordine ad correctionem, vel disciplinam, ab eo, qui potestatem habet, etiamsi casu accidat mors, non imputabitur, neque insurget irregularitas, nisi aliunde intercedat socialis negligentia, ratione cujus homicidium illud fiat indirecte voluntarium, ut si designetur modus, vel instrumentum verberationis, et tale sit, ut ex genere suo periculum morale includat; tunc enim ex illa circumstantia mandatum fiet injustum. Secundo intelligitur ex dictis, idem homicidium respectu mandatarii posse esse voluntarium (ut si ex prava intentione excedit fines mandati), quod respectu mandantis est casuale, ut recte adnotavit Navarr. Aliquando vero potest et contrario homicidium esse casuale mandatario, quod respectu mandantis voluntarium est, ut si mandatum fuit de occidendo, mandatarius vero volens temperare mandatum non habuit intentionem occidendi, sed leviolem injuriam inferendi, neque usus est instrumentis et

modo per se ordinatis ad occisionem; tunc enim si errore manus, vel alia ex causa contingat occidere, respectu mandatarii percussoris casuale est homicidium, quia est præter intentionem, et præter virtutem actionis directe volitæ; respectu vero mandantis videtur mihi voluntarium, quia respectu illius mors est directe volita per illud instrumentum et actionem. Sæpe vero continget respectu utriusque homicidium esse casuale, sicut etiam potest accidere, ut respectu utriusque sit voluntarium.

5. *Corollarium tertium.* — *Casus de percussente mulierem prægnantem deciditur.* — Tertio colligitur decisio vulgaris casus de eo, qui mulierem prægnantem percussit, et inde sequitur abortus proles jam animatæ, non intentus a percussente. Quamvis enim certum sit illum manere irregularem, quia tale homicidium voluntarium est in causa, nihilominus dubitatum est, an talis irregularitas sit ex homicidio voluntario. Cajetanus enim, 2. 2, quæst. 64, art. ult., ad 2, ita existimat, nisi vel intercedat ignorantia graviditatis fœminæ, vel tam levis sit percussio, ut moraliter non possit timeri abortus; si tamen percussio sit gravis, et cum cognitione, quod mulier sit prægnans, putat homicidium esse voluntarium. Navarrus autem, dict. n. 240, improbat hanc sententiam, et absolute ait illam irregularitatem esse homicidii casualis. Et videtur hæc sententia esse D. Thomæ in illa solutione ad secundum, nam propterea dicit hunc esse reum homicidii, qui dat operam illicitæ; dixerat autem in corpore articuli, tale homicidium esse tantum indirecte et per accidens voluntarium, loquiturque in casu, in quo percussio est gravis, nam explicat legem Exod. 21, quæ præcipiebat hunc puniri ut homicidam. Atque hæc sententia moraliter loquendo mihi videtur vera, quia talis actio est remota, unde ablata intentione, relinquitur tantum voluntarium in causa. Accedit, quod actualis inadvertentia in hoc casu tantum operatur, quantum ignorantia, et qui sic percussit, moraliter non advertit ad periculum fœtus, quia est objectum remotum; et ideo, sicut interveniente ignorantia culpabili homicidium est casuale, ut fatetur Cajet., ita etiam interveniente inadvertentia actuali etiam culpabili. Idemque censeo, etiamsi quis animadvertat periculum, non tamen sibi persuadet inesse, et conscientiam deponat, non sine aliquo scrupulo et temeritate, nam id satis est, ut homicidium sit moraliter præter

intentionem. At vero si non solum advertat, sed etiam sibi persuadeat ex tali actione sequendum esse abortum, vel esse morale periculum ejus, et nihilominus vult ita percussere, profecto homicidium sequutum censendum est voluntarium, quia licet ille dicat se nolle occidere, illa nolitio est inefficax, et secundum quid; absolute autem vult exercere actionem, quam hic et nunc judicat esse occisivam, quod est directe velle homicidium, ut supra dictum. Unde quoad hoc censeo gravandam esse conscientiam sic delinquentis, ut in hoc veritatem narret, nam ejus confessioni standum est; non erit autem dispensatio valida, nisi narratio sit vera.

6. *Corollarium quartum de consulente.* — Quarto, quoad hanc irregularitatem eodem modo censendum est de consulente, quando non consulit directe homicidium, sed aliam actionem injuriosam, seu vindictam, etiamsi advertat ut non procedatur ad homicidium, nam per hoc excusabitur ab homicidio voluntario, non vero a casuali, ejusque irregularitate, si homicidium sequatur. Patet ex prædicto c. ult., nam in hoc pares sunt mandans, et consulens, nam uterque moraliter movet, et consulens quodammodo efficacius et immobilis, ut supra ostensum est. Atque ita de utroque quoad hoc indifferenter loquuntur auctores, ut videre licet in Innocentio et Abbate in cap. Ad audientiam, de Homicid.; Abbate, cap. Ex litteris, de Excessib. Prælat.; Felino, in c. 1, et in c. Sicut dignum, de Homicid.; Navar. et Covar., supra; Sylvest., v. *Homicidium*, 1, n. 12; et Tabiena, *Irregularitas*, 2, n. 2, et aliis Summistis. Unde etiam colligunt omnes, idem dicendum esse in utroque casu, si contingat mandatarium, vel consulentem occidi; constat enim tale homicidium magis indirectum esse, ideoque magis casuale; nihilominus tamen censetur sufficiens ad aliquam irregularitatem inducendam, quia illud homicidium aliquo modo voluntarium est. An vero, si ex circumstantiis contingat revera esse involuntarium, nihilominus contrahatur irregularitas, propter opus illicitum, vel propter d. cap. ult. de Homicid. in 6, dicemus paulo inferius. Cætera, quæ de consulente, et mandatario hic dici possent, petenda sunt ex præcedenti sectione, et cum proportionem applicanda. In his enim personis, quæ remotius videntur ad homicidium concurrere, voluntarium indirectum æque ac directum, vel certe etiam facilius, inveniri potest. Et ob eandem rationem facilius